

Reflexions

TRIBUNA

Fundacions: el llop amb pell de xai

No sempre les iniciatives d'una entitat són del tot lloables

TERESA
CRESPO

PRESIDENTA D'ENTITATS CATALANES D'ACCIÓ SOCIAL (ECAS)

JAVIER JAÉN

En els darrers anys s'ha produït una gran proliferació de fundacions, i no totes gaudeixen de les condicions que defineixen aquest tipus d'entitat, entre les quals s'inclou disposar d'un capital que permeti la rendibilitat necessària per finançar la seva activitat. Quan aquestes condicions no s'han donat, sovint s'han buscat fons públics o privats per mirar de substituir-les. Malgrat aquesta incongruència en el seu origen, hi ha altres característiques que les defineixen i marquen la seva activitat: es tracta d'organitzacions sense ànim de lucre que, amb objectius i missions molt diverses, contribueixen posi-

tivament a la societat treballant per la cultura, l'art, el medi ambient, la llengua, la salut, la investigació o certs col·lectius específics amb dificultats (discapacitat, malaltia, trastorn mental, pobresa...), entre altres àmbits.

La capacitat imaginativa per a la creació de fundacions al nostre país ha estat molt elevada, fins a portar-nos a ser el segon país europeu en nombre de fundacions. Una posició per la qual ens hauríem de felicitar, si no fos perquè la creativitat ha donat lloc també a algunes situacions insospitades i inacceptables.

La motivació de la majoria d'iniciatives és molt lloable: persegueixen una societat més justa, porten

a terme accions desinteressades pel bé comú i vertebren la societat civil. No obstant això, s'han produït algunes excepcions malignes que han donat lloc a veritables imperis econòmics que no busquen el bé comú i que, sota el marc legal de les fundacions, aconseguen l'exempció d'impostos o una imatge corporativa que s'utilitza per compensar o justificar altres iniciatives empresarials no tan lloables. Malgrat no ser organitzacions exemplars i mostrar certa propensió a barrejar interessos poc clars, si respecten la llei no hi ha res a dir.

S'han donat casos, però, en què els objectius i les activitats fundacionals han estat una mera excusa per

evadir capital, finançar partits polítics o, encara més greu, lucrar-se personalment. Casos en què sota la pell del xai s'amagava un llop amb propòsits inconfessables, contraris a l'ètica intrínseca d'aquestes entitats i disposats a traspasar la línia de la legalitat.

Aquesta realitat la vam viure fa un parell d'anys amb una de les institucions més prestigioses de la cultura catalana, i avui, quan encara estem pendents que el cas s'aclareixi del tot, i quan encara no hem aconseguit que les persones que van transgredir la llei siguin jutjades i castigades, esclata un nou exemple d'utilització incorrecta d'una fundació en benefici particular i de forma lucrativa.

Curiosament, els dos casos a l'espera que l'acció judicial es pronuncï estan protagonitzats per persones de gran prestigi i reconeixement social pel fet de pertànyer a famílies reputades: una de les més emblemàtiques de la música catalana i la mateixa família reial. Circumstàncies que els han permès gaudir de certs privilegis i avantatges en la seva actuació, però que ara no haurien de servir perquè continuïn re-

Els casos de corrupció mostren que les fundacions s'han usat de forma enganyosa

Les característiques que defineixen les entitats socials són els seus principis ètics

bent un tracte preferent en el procés judicial.

L'abril del 2008 es va aprovar una nova llei d'associacions i fundacions que es va valorar molt positivament pels canvis orientats a aconseguir una major transparència i un control més rigorós. El nou marc normatiu significava una actualització legal que permetia salvaguardar i defensar el caràcter específic de les fundacions, i comportava l'obligatorietat de lliurar al Protectorat els comptes de les entitats vinculades a les fundacions i associacions d'utilitat pública, així com d'informar de l'acumulació de càrrecs en els òrgans de govern d'aquestes entitats, amb una clara separació entre les funcions de govern i la gestió ordinària de l'organització. A més, es fomentava l'elaboració de balanços socials com a eina adient perquè la ciutadania pogués conèixer l'adequació dels resultats a les finalitats fundacionals. En definitiva, la nova llei introduïa un conjunt de mesures encaminades a proporcionar una major transparència i prevenir possibles usos fraudulents.

El sector social, compost en bona part per aquest tipus d'organitzacions, es va sotmetre a un control més

gran per part de l'Administració, va assumir una complexitat més gran en els processos administratius i, algunes vegades, va patir inspeccions en què es respirava un aire de sospita permanent. Arran de certes actuacions incorrectes d'uns pocs, que van generar una opinió difosa de qüestionament de tot un sector que fa anys que lluita per superar situacions de precarietat i manca de recursos, va caldre fins i tot demostrar la inexistència d'accions fraudulentes.

Malgrat tot, vam creure que un control més estricte i l'esforç afegit de facilitar més informació valien la pena per garantir la bona imatge del sector, que ens havia de permetre mostrar-nos realment com som: organitzacions no lucratives amb vocació social. Els fets, però, ens demostren que no ha estat així i que les noves exigències no han aconseguit garantir que tothom compleixi la llei.

Els nous casos de corrupció que surten a la llum mostren que el problema no s'ha resolt i que les fundacions, un cop més, s'han utilitzat de forma enganyosa i inacceptable. Davant d'aquesta constatació, el sector social demana que la llei s'apliqui de manera estricta, que la justícia actuï amb promptitud i que la societat sigui capaç de distingir entre els que treballem pel bé comú i els que treballen exclusivament pel bé propi.

Lamentem que, una vegada més, s'hagi utilitzat una fundació de manera incorrecta i la reglamentació existent no hagi servit per evitar-ho, tal com va afirmar la mateixa Administració que faria en el moment d'aprovar-la. En aquest sentit, les noves modificacions en la llei del Protectorat proposades pel Departament de Justícia per reduir la complexitat actual reobren el debat al voltant de dos elements clau que cal fer compatibles: la convenient agilitat en la gestió de les organitzacions i les necessàries garanties per salvaguardar la legalitat. En la recerca del punt just d'equilibri, és fonamental eliminar tota via de corrupció o frau.

Els darrers mals exemples ens obliguen a recordar a la ciutadania que les característiques que defineixen les entitats socials, siguin associacions o fundacions, són els seus principis ètics, els valors de la solidaritat, el compromís cívic i la justícia social, la bona voluntat i l'esforç envers els altres, el treball professional, la capacitat per respondre a les necessitats socials i la gestió eficaç i transparent per optimitzar els recursos existents.

Per tots aquests motius, demanem que no es faci un mal ús d'un bon instrument, i que no es faci pagar a justos per pecadors, perquè no tots som iguals.

PER OPINAR SOBRE L'ARTICLE

blogs.publico.esacciosocial.org